Қорықтар

Жоспар:

Кіріспе

Негізгі бөлім

1.Қорық

2. Қазақстандағы қорықтар

Пайдаланылған әдебиеттер

Қорық– аумағындағы барлық табиғи кешен толығымен шаруашылыққа пайдаланылудан алынған және үкіметтің қорғауында болатын жер не су кеңістігі; типтік, сирек кездесетін және бірегей табиғи кешендерді бүкіл компоненттерінің жиынтығымен қоса, сол қалпында сақтауға арналған, арнайы қорғау режимі бекітілген ерекше қорғалатын табиғи аумақ.

Мемлекеттік табиғи қорық қоры - қоршаған ортаның табиғи эталондар, реликтілері, ғылыми зерттеулерге, ағарту білім беру ісіне, туризмге және рекреацияға арналған нысандары ретінде экологиялық, ғылыми және мәдени жағынан ерекше құнды, мемлекеттік қорғауға алынған аумақтарының жиынтығы. Қорықтардың басты мақсаты - табиғи ландшафтылар - қоршаған ортаның табиғи эталондар, реликтілері, ғылыми зерттеулерге, ағарту білім беру ісіне, туризмге және рекреацияға арналған нысандары ретінде экологиялық, ғылыми және мәдени жағынан ерекше құнды, мемлекеттік қорғауға алынған аумақтарының жиынтығы. Қорықтардың басты мақсаты - табиғи ландшафтылар эталонын мұндағы тіршілік ететін өсімдіктер мен жануарлар дүниесімен коса сақтау, табиғат кешендерінің табиғи даму заңдылықтарын анықтау. Соңғысы адамның шаруашылық әрекетінен табиғатта болатын өзгерістерді болжау үшін аса қажет. Қазақстан қорықтар саны жөнінен ТМД-ға кіретін республикалар арасында 16-шы орын алады. Дегенмен, республика жерінің көлеміне шаққанда корықтар үлесі жөнінен **13-ші** орында. Бұл Қазақстан секілді ұлан-байтақ республика үшін қорықтар көлемінің әлі де болса аз екендігін көрсетеді. Қазіргі кезде накты 10 қорық жұмыс істейді. Қазақстандағы қорықтардың барлық ауданы 1 610 973 га. Бұлар, әрине, Қазақстан

Қазақстандағы қорықтар

#	Сурет	Атауы	Құрылған жылы	Көлемі, га	Орналасқан жері
1		Ақсу-Жабағылы мемлекеттік табиғи қорығы	1926	131 934	Оңтүстік Қазақстан облысы және Жамбыл облысы
2		Алматы мемлекеттік табиғи қорығы	1931	71 700	Алматы облысы
3		Наурызым мемлекеттік табиғи қорығы	1931	191 381	Қостанай облысы
4	[[Сурет:|150px]]	Барсакелмес мемлекеттік табиғи қорығы	1939	160 826	Қызылорда облысы
5		Қорғалжын мемлекеттік табиғи қорығы	1968	543 171	Ақмола облысы және Қарағанды облысы
6		Марқакөл мемлекеттік табиғи қорығы	1976	102 979	Шығыс Қазақстан облысы
7	[[Сурет:|150px]]	Үстірт мемлекеттік табиғи қорығы	1984	223 342	Маңғыстау облысы
8	[[Сурет:|150px]]	Батыс Алтай мемлекеттік табиғи қорығы	1992	86 122	Шығыс Қазақстан облысы
9	[[Сурет:|150px]]	Алакөл мемлекеттік табиғи қорығы	1998	65 217,9	Алматы облысы және Шығыс Қазақстан облысы
10	[[Сурет:|150px]]	Қаратау мемлекеттік табиғи қорығы	2004	34 300	Оңтүстік Қазақстан облысы

Ақсу-Жабағылы қорығы

1926 жылы ұйымдастырылды.

Бұл - Қазақстандағы ертеден келе жатқан қорық. Қорық Оңтүстік Қазақстан облысының Талас АлатауыҚазақстан облысының Талас Алатауы мен Өгем жотасында 131,9 мың гектар жерді алып жатыр. Қорық төрт биіктік белдеуді қамтиды.

1500 м биіктікке дейінгі төменгі белдеу өзіне тән өсімдіктері мен жануарлар дүниесі бар ла, 1500-2000 метр - даланың шалғынды, бұталы ағаш өсімдіктері өседі. Мұнда ағаш тәрізді арша өседі. Мұнда ағаш тәрізді арша (биіктігі 20 м аралығында), бадам бұтасы, жабайы жүзімжабайы жүзім, жабайы алма және басқа да оңтүстік өсімдіктері өседі.

1964 жылы құрылған. Аумағы **71,7 мың гектарға** жуық, әр түрлі ландшафт зоналарында жатыр.
Бұған мәңгі қар мен мұз жамылған, беткейлері шөптер мен ағашқа бай Іле Алатауы мен жағасында құмды шөлі бар Іле өзенінің атақты «әнші тауы» Аққұм-Қалқан(биіктігі 100 м-ден асатын құм төбе) жатады. Көктеректі нудан тұратын жапырақты ормандар, долана,
жабайы алма және өрік ағаштары 1800-2000 м биіктікке дейін көтеріледі.

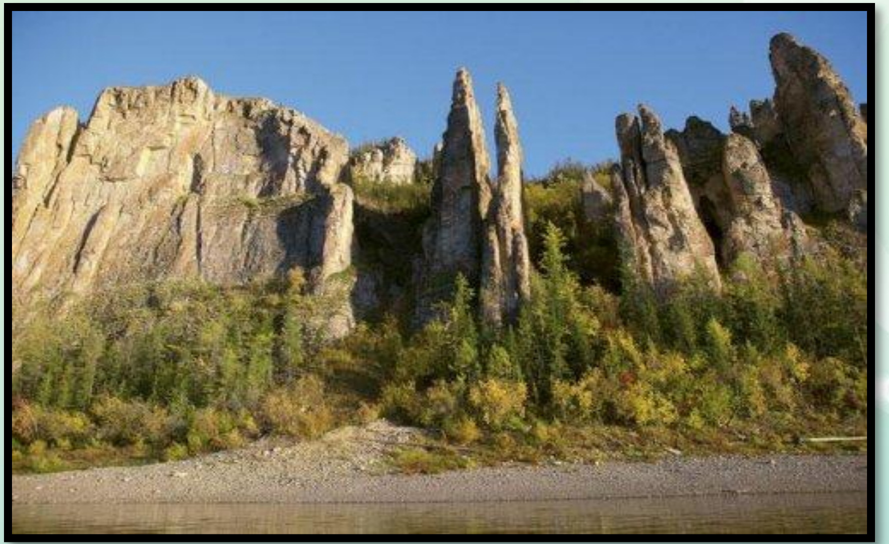

Барсакелмес қорығы

Арал теңізінің солтүстік-батыс бөлігіндегі өзі аттас шөлейтті аралда орналасқан. Қорық 1939 жылы ұйымдастырылған. Жалпы көлемі **160, 8 мың гектар**.

Ондағы мақсат - жалпы табиғат кешенімен қатар саны азайып бара жатқан ақбөкен мен қарақұйрықты қорғау болды. Бұрын Аралда жоғары сатыдағы өсімдіктердің 257 түрі өссе, соңғы кезде олардың саны тіпті азайып, кейбіреулері жойылып кету қаупінде.

Қорыққа шөлді аймаққа тіршілік етуге бейімделген жануарлар тән. Негізгі қорғалатын аңдар: ақбөкен, қарақұйрық және құлан. 1953-1964 жылдар аралығында 9 құлан Түрікменстанның Бадхыз қорығынан осында әкелініп жіберілген.

Соңғы жылдары биологиялық жүргізілген сынақтардың салдары да Аралдың экологиялық жағдайын күрделендіріп, қорықтың біраз жануарларын көшіруге тура келді (мысалы, құланды).

Қорғалжың қорығы

1968 жылы құрылған. Қорык Ақмола облысының **259 мың гектар** жерін алып жатыр. Оған тың даланың (38 мың гектар) қол тимеген, түрен түспеген жерлері, сондай-ақ Қорғалжың жерін алып жатыр. Оған тың даланың (38 мың гектар) қол тимеген, түрен түспеген жерлері, сондай-ақ Қорғалжың және Теңіз (199 мың гектар) көлдері кіреді. Бұл жерлер дүниежүзілік маңызы бар су қоймасы мен жайылымдар тізіміне енгізілген. Қорықтың жануарлар дүниесі дала зонасына тән. Сүткоректілердің 41 түрі, құстардың 299 түрі, балықтың 14 түрі, өсімдіктің 343 түрі кездеседі.

Марқакөл
1976 жылы құрылған. Қорық солтүстігінде Қазақстан Алтайының Күршім жотасы мен оңтүстігінде теңіз деңгейінен 1447 м биіктіктегі Азутау жотасы аралығындағы аса әсем Марқакөл шегінде орналасқан.
Қорықтың жалпы ауданы **75 мың гектар, оның 44 мыңын көл айдыны** құрайды.
Өкінішке орай, шығысында 1,5 мың гектар жер көлдің аса маңызды бөлігі бола тұрса да, қорыққа енбеген.

Үстірт қорығы

Республикадағы ең жас қорықтың бірі. Ол Маңғыстау облысындаРеспубликадағы ең жас қорықтың бірі. Ол Маңғыстау облысында 1984 жылы құрылды. Ауданы **223,3 мың гектар** республикадағы ең үлкен бұл қорық Үстірт жерінде орналасқан. Қорықта сүтқоректінің 227, құстың 11 түрі, өсімдіктің 261 түрі кездеседі. Климаты солтүстік шөл зонасына тән: жазы ыстық, ұзақ, қысы қатаң, жауын- шашын мөлшері тым аз (жылына 120 мм). Қорықты ұйымдастырудағы мақсат Қазақстандағы Қызыл кітапқа тіркелетін шөл зонасындағы 12 түрлі аң мен құстарды қорғау мен сақтау. Жануарлар арасынан қорғауға жататыны: жабайы қойдың ерекше түрі - үстірт муфлоны республикадағы ең үлкен бұл қорық Үстірт жерінде орналасқан. Қорықта сүтқоректінің 227, құстың 11 түрі, өсімдіктің 261 түрі кездеседі. Климаты солтүстік шөл зонасына тән: жазы ыстық, ұзақ, қысы қатаң, жауын- шашын мөлшері тым аз (жылына 120 мм). Қорықты ұйымдастырудағы мақсат

Батыс Алтай Қорығы

1992 жылы құрылған, ауданы **56 мың гектар**. Қорық Шығыс Қазақстан облысы Глубокое ауданында орналасқан. Алтай тау жүйесінің қазақстандық бөлігінің солтүстік-батыс жағын, Холзун. Қорық Шығыс Қазақстан облысы Глубокое ауданында орналасқан. Алтай тау жүйесінің қазақстандық бөлігінің солтүстік-батыс жағын, Холзун, Көксу. Қорық Шығыс Қазақстан облысы Глубокое ауданында орналасқан. Алтай тау жүйесінің қазақстандық бөлігінің солтүстік-батыс жағын, Холзун, Көксу және Иванов жоталарын қамтиды. Батыс Алтайға тән өсімдік жамылғысының бірнеше типі (қылқан жапырақты ормандар, субальпі және альпі шалғындары) сақталған. Қорықта жоғары сатыдағы **өсімдіктердің 564, жануар дүниесінің 161 түрі, құстардың 120, сүтқоректілердің 20, балықтың 5 түрі**кездеседі. Өсімдіктерден марал отыкездеседі. Өсімдіктерден марал оты, алтын тамыркездеседі. Өсімдіктерден марал оты, алтын тамыр

Алакөл қорығы
1998 жылы құрылған. Ауданы **197,1 мың гектар**. Қорық Алматы облысындағы Алакөл ауданында. Қорық Алматы облысындағы Алакөл ауданында орналасқан. Атыраулық сулы-батпақты ландшафтылары қорғалады. Құстардың 257 түрі (олардың 12-сі «Қызыл кітапқа» енген), өсімдіктердің 270 түрі, сүтқоректілердің 21 түрі, қосмекенділердің 2 түрі, бауырымен жорғалаушылардың 3 түрі бар. Қорықтың негізгі мақсаты Алакөл жүйесіне енетін көлдерді мекендейтін су құстарын (аққу. Қорық Алматы облысындағы Алакөл ауданында орналасқан. Атыраулық сулы-батпақты ландшафтылары қорғалады. Құстардың 257 түрі (олардың 12-сі «Қызыл

Қаратау қорығы
20042004 ж. құрылды. Көлемі 34,3 мың гектар2004 ж. құрылды. Көлемі 34,3 мың гектар. Қорық шөлді ландшафты зонаның қоңыржай белдеуіндегі таулы жерде орналасқан. Қорықты құру себебі - аймақтың эндемикалық өсімдіктерін сақтау үшін және Қаратау жотасы республикада саны бойынша көне жерортатеңіздік өсімдік элементтерінің таралу жағынан бірінші орын алуында. Қорықта 1500 өсімдік түрін, жануарлар дүниесінен омыртқалылардың 227 түрі, соның ішінде **сүтқоректілердің 42 түрі, құстардың 114 түрі, балықтың 3 түрі, қосмекенділердің 3 түрі, бауырымен жорғалаушылардың 16 түрі** кездеседі. Қызыл кітапқа қарақұйрық кездеседі. Қызыл кітапқа қарақұйрық, арқар кездеседі. Қызыл кітапқа қарақұйрық, арқар, қоңыр тянь-шань аюы кездеседі. Қызыл кітапқа қарақұйрық, арқар, қоңыр тянь-шань аюы, қар барысы кездеседі. Қызыл

Қорықтар орналасуы картасы [өңдеу]

Қазақстан қорықтары

By www.wallcoo.com

Қортынды

ҚАЗІРГІ XXI-Ғ ЖАҚАНДАНУ ЗАМАНЫНДА ЭКОЛОГИЯҒА ТҮСЕТІН ҚАУІПТЕ ЖОҒАРЫЛАП БАРА ЖАТЫР. ЖӘНЕДЕ БҰЛ БІЗДІҢ ҚОРЫҚТАРЫМЫЗҒАДА ӘСЕРІН ТИГІЗУДЕ. ҚАЗІРГІ КЕЗДЕРДЕ ШЕКТЕУ ҚОЙЫЛҒАН ЖЕРЛЕРДЕ ЗАҢСЫЗ АҢШЫЛАР МЕМЛЕКЕТТІҢ РҰХСАТЫНСЫЗ АҢ АУЛАУДА. БҰЛ БАРША ЕЛІМІЗГЕ ТИЕТІН КЕСЕЛ. СОНДЫҚТАН БІЗ БОЛЫП, СІЗ БОЛЫП ОСЫМЕН КҮРЕСУІМІЗ КЕРЕК.

Пайдалатылған әдебиеттер

- **Мұқашева Ж.Н. Жалпы жертану: Оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті**
- **Ғаламтор көздері**